

Könyvtárak napja.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének közgyűlése.

A Magyar Hírlap tudósítójától.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetsége vasárnap délelőtt tartotta ezidei közgyűlését dr. Wlassics Gyula v. b. t. tanácsos elnöklete alatt.

A közgyűlésen képviseltették magukat: a minisztériumok, a Magyar Tudományos Akadémia, a Műegyetem, a budapesti és kolozsvári egyetemek, az összes tudományos intézetek, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, több fővárosi és vidéki irodalmi és művészeti társaság és kulturális egyesület, az Országos Középiskolai Tanáregyesület, a Műemlékek Országos Bizottsága és az összes fővárosi és igen sok vidéki könyvtár és múzeum.

Az elnöki bejelentések után Wlassics Gyula magasszárnyalásu megnyitó beszédét mondott, melyből kiemeljük a következőket:

— Nemcsak a mélyebben gondolkozók látják tisztán, — ugymond — de a nagy művelt közönség is, mely értesül a világ folyásáról, érzi, hogy az emberiség egész kulturálata mindenütt szokatlan hullámozásban, erjedésben, küzködő vajudásban van. Új eszmék kavarnak. Régi világnézetek helyébe újak tolnak. A hagyományok értékét kegyelet nélkül mérlegbe vetik. Kipróbált föntartó erőket erőtlennékné hirdetik. Az új erők pedig ingadozva, tétovázva törteinek előre. Gazdasági, politikai, társadalmi és szellemi evolúció mindenütt. Ez sokszor szemünkláttára izgalmas, a szenvedélyig fokozódó forrongásig hevül. Álmélkodva áll ebben a szellemi küzdelemben a nemzedék, melyhez tartozunk. Egy részét a jobb jövő reménye kecsegteti. Egy másik része a bizonytalan utak ködében tájékozatlanul keresi az utbaigazító igazságokat és szorongatva hívja föl az idők szellemét, hogy nyugtassa meg ezt a nemzedéket: nem dönti-e ez a reményben és kétségbeesésben, hitben és csüggedésben, erőben és gyengeségben kavargó mozgalom az emberiség civilizációját, az emberiség kulturálát, a nagy visszaesésbe.

a bajokom okvetlenül segíteni kell.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző .....
Cím Könyvtárak napja.

Forrás: Magyar hírlap.

Bp.

1912 X/22

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

Cs. 1518
Tárgy 027
Hely
Idő "1912"
Személv. 0350/430
Hely

Ez a hangulat ma sorsa épp úgy a nagy nemzeteknek, mint a legkisebbeknek. A nagy művelődési-korszakok átmenetének forgószele ez, mely átjárja az emberi kultúra minden irányu alkotását. A vallást, erkölcsöt, művészetet, tudományt, az emberi élet és egészség föltételeit, az őstermelést, ipart, kereskedelmet, behatol a társadalmi együttlét tudatos rendezésébe, a jogba és politikába. Átjárja tehát az egész emberi kulturát. Ne ijedjünk meg.

A nagy átmenettel természetesen együtt jár a nagy chaos is. De hiszen a chaos szükséges arra, hogy az egészséges, ép eszmék győzedelmesen kerüljenek ki belőle. Az eledelek is forrni kell az üstben, hogy élvezhető legyen.

A kultúra fogalmát sok tudományos meghatározás igyekszik körülírni. Ezek a körülírások, sokban különböznek egymástól, de lényegben mégis megegyeznek. Megegyeznek abban, hogy a leglényegesebb jegye a törekvés arra, hogy az emberiség élete, minél célszerűbben, minél tökéletesebben legyen berendezve.

A kultúra mindig nemzedékről nemzedékre száll, s elsősorban történeti esemény. A legnagyobb, a legnehezebb feladat felismerni azt, hogy a kultúra tartalmából mit érdemes a jövő nemzedéknek átadni. Egyes korszakok néha olyant is átadnak, amelyek már elerőtlenedtek, amelyeket tovább képezni, tovább fejleszteni lehetetlenség. Ekkor következik be a maradiság; más korszakok merészen építenek az idealizmus hevében elképzelt erőkre; ilyenkor aztán nem lehet a fokozatos haladásról beszélni, hanem csak sötétben való tapogatódzásról. Némelykor beválnak ezek a tapogatódzások, de legtöbbször nem. Amidőn az

eddig kulturjavak közül több, a különböző okviszonyok helyesebb felismerése alapján, az élet célszerű és tökéletesebb berendezését már nem szolgálhatja, beállanak a forrongó, átmeneti korszakok. Ilyenkor állanak be a nagy konvulziók, amelyet közönségesen az új idők szellemének, az új idők eszméjének szoktak nevezni. Az új idők szellemével karöltve jár az új idők tétovázásai, csüggedései, szenvedélyei és kikerülhetetlen tévedései. Így áll az az állapot elő, midőn a művelt világ élete egy ideig a chaoshoz hasonlít. Meg kell ilyenkor bátran birkózni az átmenet nehézségeivel. Egyik nemzetnek ez könnyebben megy; a másiknak nehezebben, de talán egy nemzetnél sem ütközik annyi nehézségbe, mint a miénk; nálunk, ahol nemcsak ezzel kell megbirkózni, nemcsak ezzel kell felvenni a harcot, hanem a saját hazánk határain belül még faji és nemzeti lét harczával is meg kell küzdenünk, de azért a csüggedésre még sincs okunk. A történelem lapjai nemcsak arra tanítanak minket, hogy belső ellenségeinken mindenkor uralkodni tudtunk, nemcsak arra tanítanak, hogy állami szövetséges társunknak nem sikerült Magyarország függetlenségét és önállóságát eltüntetni, de megtanítanak arra is, hogy mi minden átmeneti korszakban eleget tudtunk tenni a haladás világtörvényének. Államjogi felfogásunkban bármely nemzetnél korábban érvényesült nálunk a közjogi felfogás, mely az állam hatalmát együtt szervezte a király és a nemzet hatalmában. A vallási türelemben a legtöbb európai nemzetnél korábban megértettük a korszellem követelményeit. Tehát mi a nagy és nehéz átmeneti időkben is megtaláltuk mindig a fejlődés bölcs törvényeit. Majd azt mondja „Én ma is rendületlenül bízom, hogy az egész világra kiterjedő átmeneti korszakban is meg fogjuk találni az utat melyen kielégíthetjük azokat az igényeket, melyeket a világtörvény az emberi művelődés egész területén, az anyagi és szellemi téren, államszervezeti és társadalmi munkában nemzetünktől követel. Nekünk nem szabad egyetlen intézményünknek sem lenni, mellyel ne álljunk a művelt világ közösségének alapján. De nem szabad egyetlen lépést sem tennünk, mellyel a magyar nemzeti létet — mely egyértelmű a magyar állam létevel — koczára tennénk. Sokan azt hiszik és hirdetik ellenségeink közül, hogy a magyar hegemonia

magyar suprematia, csak hivatalos erőszakoskodás, faji hiuság, önfeltolás, stb. Ezek nem tudják, mit jelent a nemzet fogalma. Nem tudják, hogy a nemzet alatt sem azt nem értjük, kik éppen most a politikai jogok birtokosai, sem azokat, kik egy nyelven beszélnek. A nemzet azok összesége, kik az emberiség egyetemes körén belül, együtt egységet alkotnak, más hasonló egységek mellett azoktól határozottan elkülönült szervezettel.

Ezután rámutatott beszédjében a magyar iskola-élet reformjára. Könyvtáraink kulturális hivatala csak az áll szilárd alapon, ha a

	Iktatószám	<h1>Budapestre vonatkozó újságcikkek</h1>	Osztályozás
			Tárgy
	Szerző	Hely	
	Cím	Idő	
	Forrás:	Személy	
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	Helyszám

modern kor igényeit kielégítő iskola-élet eredményére építhet. Ha a demokrácia a jövő haladásnak jellegzetes vonása akkor az az emberiség haladását csak az általános műveltség jegyében biztosíthatja. A mai nemzedéknek a legszorgalmasabb figyelemmel kell felölelnie a modern pedagógia minden kérdését. Ennek a nemzedéknek nemcsak az iskolán kívüli oktatást és a népművelődési intézményeket kell felkarolnia, hanem a népiskolától a felső oktatásig megfontolás tárgyává kell tenni minden pedagógiai kérdést.

Mindenekelőtt lehetetlen az az állapot hogy a népoktatás már majdnem öt év óta kötelező, de nincs megfelelő számú népiskola. Nálunk a falun a népműveltség a népiskolával csaknem egyértelmű. A politikai jogok kiterjesztése megkívánja, hogy ne csak jogot adjunk, de általános, primitív műveltséget is biztosítsunk a népnek. Hazánkban a lakosság legnagyobb része kis- és nagyközségekben él. Apró községekben körülbelül 7 millió ember él. S a kisközségekben alig van más nevelő intézmény, mint a népiskola. Az apró községekben még sok helyen az iskola is hiányzik, s ahol van, ott sem tudják a tankötelezettséget teljes mértékben végrehajtani. A legszomorítóbb az, hogy a népiskolák háromnegyed része egy osztálytanító iskola, ez azt jelenti,

hogy mind a hat osztályt egy tanító tanítja. És a tanítóra még ránehezedik a falu minden más kulturfeladata, ő kezeli a könyvtárt, stb. Ilyen helyeken igen nagy nehézségekbe ütközik a tanítás. Az iskola felszerelése hiányos. Sok helyen türhetetlen a túlszűfolttság, ezeken a hajjon okvetlenül segíteni kell.

De lássuk a városok kulturéletét is. A városokban az utolsó időkben nagy haladást láthatunk. De ha az iskolai élet szempontjából vizsgáljuk a városokat, akkor arra a meggyőződésre kell jussunk, hogy itt is a legsürgősebb reformokra van szükség. A leg-sajátságosabb városi iskola, a polgári iskola helyzete tarthatatlan. A polgári iskola, hogy hivatásának megfelelő legyen, gyakorlati iskola kellene legyen. Franciaországban az új polgári iskolák mind gyakorlatiak. Középképzésünk szervezete is megérett már a reformálásra. Ausztriában, Franciaországban már régen négyféle középiskola-typus van. Anglia, amely pedig híres a konzervatizmusáról, már kísérleteket tett a modern pedagógiai eszméktől áthatott „New-School“-al is.

A német földön Lietz Hermann, ki az abbotsholmei iskolának volt tanára, buzgólkodott az új pedagógiai eszméktől áthatott reformiskola érdekében. Van is ilyen már több helyütt. Ezek az iskolák nemcsak tanítanak, de valóságos nevelőintézetek. Itt a tanítás nem az egyedüli, hanem csak egyik tényező az egyéniség fejlesztésében. A testi életet összhangba hozza a szellemi élettel. A tanulók és tanárok csaknem úgy élnek itt, mint egy község polgárai. Edmond Demoulin's megírta a nálunk is eléggé ismert „L'éducation nouvelle“ könyvét és a szó hamar tetté vált, mert Franciaországban már több reformiskola van és a Svájcban, Svédországban szintén megkísérlették az újabb pedagógiai eszméket megvalósítani.

Mindezt nem azért hozom föl, hogy mi merészen a külföldi kísérletek vak utáncói legyünk. De nekünk is tettel kell részt vennünk a modern középiskola reformában. Már lehetetlen, hogy azt a merev uniformizálást sokáig főtartlhassuk, mely nemcsak középiskoláinkat, de egész iskolarendszerünket jellemzi. Az emberi kultúra jelen nagy átmeneti időszaka minket is sürgősen szólít tette. Meg kell vizsgálnunk egész iskolarendszerünket és kéréllhetetlen kritikával kell megállapítanunk, vajon az, amit mi közoktatásunk rendszerében szerves egységnek gondoltunk, nem-e csak a legmerekvebb gépies egyöntetűség. És akkor bizonyára arra az eredményre jutunk, hogy a modern kor szelleme a mi hazánktól is ma már megköveteli a több-typusu középiskolát, a több-typusu polgári iskolát, a sokféle szakiskolát, a még több továbbképző tanfolyamot, szerves művészi oktatást. Sőt megkövetelhetik a magyar városok azt is, hogy még a több-typusu középiskolák mellett is a rendes típusoktól részben eltérő, a saját szükségleteik által megszabott típusokat is állíthassanak föl csak úgy, mint megengedik a német földön Frankfurtnak, Mannheimnak, vagy Berlinnek. Nemcsak megengedik, de államsegéllyel is előmozdítják. Ma, ha német pedagógiai műveket olvasunk, sokszor találkozzunk már a frankfurti, mannheimi és berlini rendszerek megjelölésével is. Az a közoktatásiügyi miniszter, ki oly államférfiúi bölcseséggel és tapintatos kézzel nyúlt az egyetemi kérdés megoldásához, valóban megérdemli, hogy fölhatalmazást nyerjen a törvényhozástól, hogy legalább addig is, míg a végleges középiskolai reform megvalósítható volna, ennek gyakorlati kipróbálására bizonyos föltételek mellett a jogosítás hatályával több városban néhány új típusu közép- és polgári iskolát szervezhessen. A külföldi példa mutatja, hogy ez helyes út.

Az új pedagógiai eszmékör megérett gondolatait tetté kell váltanunk. Nem várhatunk reformtettekkel addig, míg az egész eszmékör kialakul. Az érett gondolatokat az emberi kultúra egész területén, tehát az iskolaéletben is, fokozatosan a cselekvés terére kell vinni. Ezt követeli minden nemzetől az új idők szelleme. Ez a bölcs fokozatosság a nemzeti demokratikus haladásnak legbiztosabb alapja. Alap, mely megment a radikális felforgatástól. Nem szabad a részleges reform érett gondolatait

Szerző .....

Cím .....

Forrás: .....

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

taít a sutba vetni, csak azért, mert még az egész a maga rendszerében nem alakult ki. Ha a megért gondolatokat is sutba tesszük, felgyülemlik a sok elnyomott gondolat és romboló erővel tör ki. A közoktatás területén pedig semmitől sem kell inkább óvakodni, mint-hogy forradalmi romboló erő szedje áldozatait. Nem azért mondtam ezt el, mintha közoktatásügyi kormányunknak mondanék újat. A közoktatásügyi kormány — mint számos tette bizonyítja — kétségtelenül igen jól ismeri föladatát és örömmel lép a cselekvő kezdeményezés terére. De szüksége van a közoktatásügyi kormánynak is arra, hogy a magyar közvélemény reformtörekvéseiben támogassa és a haladás útjáról a komoly munkákat bénító akadályokat elhárítsa.

A korszerű részleges reformok bölcs egymásutánja és szerves kapcsolata az az iránytű, melyet követnünk kell. A nemzeti demokrácia haladásának ez a biztos jótékony, kiengesztelő jegye. Ennek a haladásnak a jegyében nyitom meg mai közgyűlésünket azzal a hő óhajjal, hogy ebben a nemzet életét jelentő munkában az egész nemzet minden osztálya összefogva vegyen részt.

Szünjön meg ebben a munkában a szét-huzás és kapcsoljon össze mindnyájunkat a magyar műveltség nagy célja — nemzetünk életének biztosítása.

A zajos helyesléssel és éljenzéssel fogadott elnöki megnyitó után elnök jelenti, hogy a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa és Országos Főfelügyelősége 1911. évi működéséről szóló jelentések szeptember hónap közepén egy-egy különálló kötetben elkészültek s hivatalból megküldettek a minisztériumoknak, a Tanács, a Főfelügyelőség

és a Szövetség tagjainak, a kulturegyesületek elnökségeinek s a Tanács és Főfelügyelőség hatáskörébe tartozó intézeteknek. Ezenkívül szétosztattak a jelentések a közgyűlésen megjelent s igazolt képviselők között is. Indítvánvozza, hogy a jelentések felolvasottaknak tekintessenek és tudomásul véteszenek.

A közgyűlés befejezte után *Mihalik József* főtitkár egy zseniális könyvszekrény-találmánnyal hívta fel a tagok figyelmét. A találmányt a főfelügyelőségnek *Márkus Lajos* nemrégiben mutatta be. A főfelügyelőség a legteljesebb elismerését fejezte ki a találmány fölött s azt az összes fennhatóság alatt álló közgyűjteményeknek a legmelegebb ajánlja. Azután bemutatták a találmányt a közgyűlésnek.

A bemutatás után a Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetsége tagjai diszebédre gyűltek össze az állatkerti nagyvendéglőben. A diszebéd, mely élénk hangulatban folyt le, az első pohárköszöntőt *Wlassics Gyula* v. b. i. tanácsos mondotta a múzeumi örök ama összeállítására, amelynek melege legőszintebben a fehér asztalnál nyilatkozik meg és itt szoros barátságokat teremtve, lehetővé teszi azt a szeretetteljes együttműködést, amelyre a Múzeumok és Könyvtárak nagyfontosságú kulturális munkájában legelső sorban van szükség. Poharat üritette végül *Mihalik József* királyi tanácsos, főtitkárra, aki dicséretes ügybuzgalommal végezte a közgyűlés rendezésének fáradságos munkáját. Majd *Antal Géza* országgyűlési képviselő emelkedett szólásra. Némi szomorúsággal látja, hogy a vidéken, mint például három év előtt Szombathelyen is,

sokkal fényesebb s melegebb fogadtatásban részesült a Szövetség, mint itt az ország szívében, ahol, sajnos, a Szövetség nagy és nemes kulturális törekvései nem tudtak visszhangot kelteni. A pillanatnyi elkedvetlenedést eloszlatta *Sebestyén Gyula*, múzeumi igazgató, aki lelkes szavakkal emlékezett meg a sajtó nagyjelentőségű együttérzéséről, melyvel hathatósan támogatja a Múzeumok és Könyvtárak nehéz feladatát. A tisztozók hosszú sorát *Ferenczi Zoltán* fejezte be. Lakoma után a Szövetség tagjai a Néprajzi Múzeumba vonultak, hol annak igazgatója, *Semauer Vilibáld* érdekes előadás keretében bemutatta a múzeum legújabb rendkívül nagybecsű szerzeményeit.

A Magyar Hírlap telefonjai.